

## ZANIMLJIV PEČAT HRVATSKIH BANOVA JURJA DRAŠKOVIĆA I FRANJE FRANKAPANA SLUNJSKOGA (1567—1572).

Dne 26. travnja 1567. umro je grof Petar Erdedi, ban kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. Mjesto njega imenovao je kralj Maksimilijan dva bana: zagrebačkoga biskupa Jurja Draškovića i kneza Franju (Ferenca) Frankapana Slunjskoga. Oba bana bijahu staležima i redovima kraljevina Hrvatske i Slavonije predstavljeni (p r a e s e n t a t i) na saboru u Zagrebu 21. rujna 1567., kojom su prigodom kao kraljevski povjerenici (c o m m i s s a r i i) fungirali Stjepan Banfi od Dônje Lendave, vrhovni kapitan hrvatsko-slavonske krajine Luka Sekelj od Ormuža, meštar kraljevskih peharnika Baltazar Baćan i Gervazije Teuffenbach. Staleži su oduševljeno primili i priznali nove bane, te su se za toliku brigu u saborskom zapisniku kralju duboko zahvalili (i m m o r t a l e s g r a t i a s a g u n t).

Juraj Drašković i Franjo Frankapan Slunjski banovali su zajedno sve do smrti mladoga Franje Slunjskoga, kojega je stigla neočekivano smrt u Varašdinu 2. prosinca 1572. u 36. godini njegovoj, baš kad je putovao na Moravu u Mikulov (Nickelspurgum), da se vjenča s Juditom, kćerju plemića Kerečenja. Mrtvo tijelo Slunjskoga prevezeno bi u Zagreb, te bi sahranjeno u stolnoj crkvi sv. Stjepana, gdje mu je sestra Ana, udova Nikole Olaha Chaszara, postavila nadgrobni kamen od crvenoga mramora s latinskim napisom.<sup>1</sup>

Drašković i Slunjski banovali su dakle zajedno od 21. rujna 1567. do 2. prosinca 1572. Zanimljivo je ispitati, da li su oni sva prava i dužnosti banske službe vršili zajedno, ili su poslove među sobom podijelili?

1. Sabori hrvatsko-slavonski sastaju se rečenih godina (1567—1572.) uvijek »ex edicto dominorum banorum« ili »ex mandato caesareo et regio, ac edicto dominorum banorum«, po čemu sudimo, da su oba bana političko-upravne poslove zajednički vršili. I kralj Maksimilijan, kao i njegov brat i zamjenik Karlo Štajerski u svim političkim i upravnim stvarima upravljaju svoje otpise na oba bana.

2. Glede sudbenih i pravnih posala treba istaknuti, da se sve odluke i osude oktavalnoga ili banskoga suda izdavaju uvijek u ime obaju bana. Tako isto biva i kod nalogâ, koji se izdavaju kaptolima, da budi kakove stvari izvide, budi koga u posjed uvedu. No ima i takovih naloga u pravnim poslovima, koje izdaje samo jedan ban. Tako primjerice zapovijeda sam ban Juraj Drašković pismom izdanim u gradu Trakošćanu 18. studenoga 1569. viceprotonotaru slavonskomu Ivanu Petričeviću od Miketinca, da nastavi i završi nedavno banovim nalogom započetu ali iz stanovitih razloga obustavljenu dio-

<sup>1</sup> Rattkay G., Memoria regum et banorum str. 147.

benu raspravu između braće Šimuna i Mateja Keglevića glede ostavine trećega (preminuloga) brata Petra. Nalog taj izdao je i sastavio biskupov (banov) sekretar Benedikt Salaj (Zalay).

3. U pogledu vojničkih stvari, čini se, da su upravne poslove također vodila oba bana; no zapovjedništvo nad banskim četama, kao u opće samo ratovanje, preuzeo je Franjo Frankapan Slunjski. To bi potvrdila i ta okolnost, što je kralj Maksimilijan nakon smrti Slunjskoga pismom iz Beča od 16. prosinca 1572. zapovjedio »egregiis, nobilibus et agilibus capitaneis, vice capitaneis, caeterisque militibus nostris, tam equitibus quam peditibus, sub ductu magnifici quondam Francisci comitis de Zlwn, bani etc., alias constitutis«, da odsad slušaju naloge preživjeloga bana Draškovića. I hrvatsko-slavonski sabor od 13. siječnja 1573. imade u svom zapisniku na prvom mjestu ovu stavku: »Imprimis iuxta mandatum sacrae caesareae et regiae maiestatis . . . . . praefatus reverendissimus (Draskovith) per dominos regnicolas recognoscitur cum plena potestate in praefatorum regnorum banum«. Po tome nema sumnje, da Drašković dosad nije imao »punu vlast«, jer mu je jamačno manjkala vojnička vlast, koju je njegov drug izvršivao

Opće je poznato, da je sve rješitbe oktavnoga ili banskoga suda sastavljao i otpremao protonotar (ili njegov zamjenik viceprotonotar) kraljevstva, koji je bio kao pouzdanik plemstva, jer ga je ono i biralo. On je bio i čuvar banskoga pečata, koji je svaki novi ban njemu predao, da njim podkrjepljuje odluke i osude, izdane od bana i u ime banovo. Kad bi koji ban odstupio ili umro, njegov bi se banski (ne privatni) pečat rasjekao na komade i tako uništio, da se ne čine s njime nikakve zloporabe. Događalo se je i to, da gdje koji ban u opće ili u prvo vrijeme nije imao svoga banskoga pečata; onda bi se sudske isprave banskoga stola pečatale pečatima banovaca, koji su redovito bili podjedno križevački ili zagrebački župani.

Kad su Drašković i Slunjski postali hrvatski bani, dali su si smjesta načiniti i zajednički banski pečat. O tom čitamo u zapisniku spomenutoga hrvatskoga i slavonskoga sabora od 21. rujna 1567. ovo: »Item, cum domini uterque banus unanimi voto decreverunt, ut egregius Joannes Forchych pro vicebano utriusque domini bani unus et idem; sigillum quoque authenticum iudiciale apud manus Joannis Petrichevych viceprothonotarii regni habitum, sub insigniis utriusque domini bani exculptum, ad sigillandum iuridicos processus, in absentia magistri Damiani prothonotarii ex hoc regno Sclavoniae, per status et ordines regni recognoscantur, id regnicolae praefati communi omnium voto admittunt. Tandem in absentia domini comitis Zluny bani, et viceprothonotarii regni, ad querelas regnicolarum, dominus reverendissimus episcopus et banus, sub sigillo suae dominationis anulari, et manus propriae subscriptione, literas praeceptorias emanari facere et extradare possit et valeat; quae semper rite et firme per status et ordines praescriptos acceptentur et habeantur.«<sup>1</sup> Tim zajedničkim banskim pečatom pečatane

<sup>1</sup> Fraknoi V. d. Monumenta comitialia regni Hungariae, V str. 511—512.

su sve isprave, koje je g. 1567—1572. banski ili oktavalni sud izdavao. U samom arhivu jugoslavenske akademije imade takovih isprava oko dvadeset, a na svima je udaren taj pečat, što ga naša slika (sl. 5.) prikazuje.

Zajednički pečat banova Draškovića i Slunjskoga imade ovu legendu: GEOR. DRAS. EPS. ZAG. ET. FRAN. COMES. ZLVNI. DE. FRANG. REG. DAL. CRO. ET. SCLA. BANI. 1567. (Georgius Draskowych episcopus Zagradiensis et Franciscus comes Zlvni de Frangepanibus regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bani 1567.) Osim toga nalaze se na pečatu i dva grba: jedan (heraldički desni) biskupa Draškovića, a drugi (lijevi) kneza Frankapana. Biskupov grb imade u štitu mitičkoga orolava (Greif), a ovjenčan je biskupskom mitrom; grb Frankapana Slunjskoga imade poznata dva lava sa hljebovima.

Uz ovaj zajednički banski grb imala su oba bana i svoje zasebne pečate. Zasebnoga pečata Frankapana Slunjskoga nijesam mogao dosad naći; zasebni pečat Draškovićeve sačuvan je na brojnim ispravama, koje je kao biskup izdavao, zatim na pismu, kojim je 18. studenoga 1569. izdao kao ban nalog, da se dokonča dioba između braće Keglevića. Taj zasebni pečat prikazuje druga naša slika (sl. 6.).



Sl. 5. Zajednički pečat banova Draškovića i Slunjskoga.

Sl. 6. Zasebni pečat biskupa Jurja Draškovića.

Taj pečat imade također u grbu orolava ili grifa, a na štitu je biskupska mitra. Legenda na pečatu glasi: † GEORG(ius) DRAS(kowych) EP(iscopus) ZAGRA(biensis).

Vrijedno bi bilo istražiti, da li su i u starije vrijeme, kad su bila u isti mah po dva bana, imali zajedničke pečate? U potonje vrijeme, kad su g. 1596. još jednom bila dva bana (zagrebački biskup Gašpar Stankovački i Ivan Drašković), imali su također zajednički pečat sa dva grba (Laszowski u Vjestniku kr. hrv.-slav. dalm. zem. arkiva I 1899. str. 61.).

V. Klaić.